

Fenntarthatóságra törekvő közösségek Magyarországon

Kajner Péter

III. Fenntarthatósági Konferencia

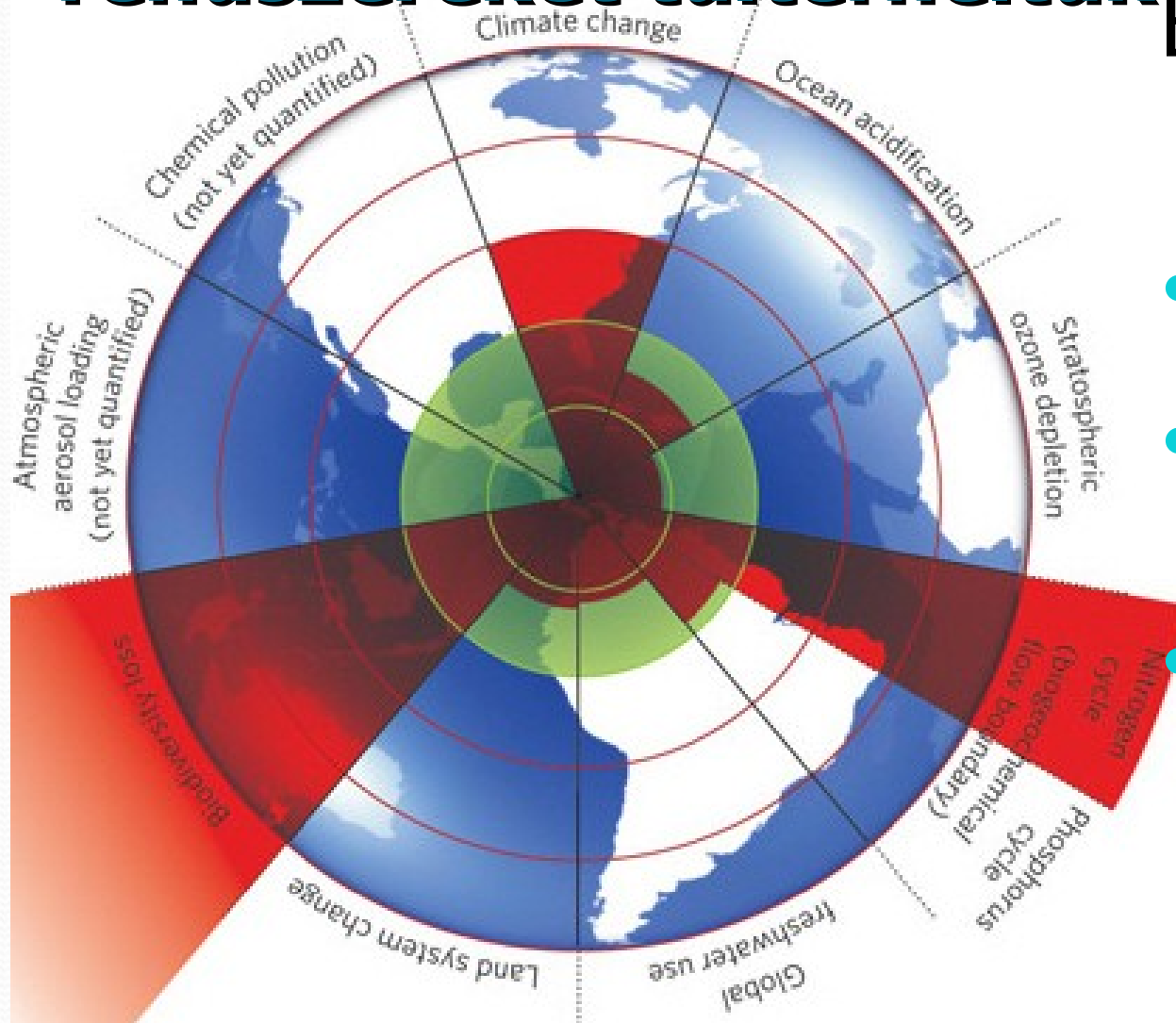
Somogyvámos, Krisna-völgy, 2010. október 6.

1. Túl a határokon

A földi élet létét biztosító alapvető rendszereket túlterheltük

Biztosan túl vagyunk a határokon a

- biodiverzitás pusztítása
- a nitrogén-körforgás felborítása
- és a klímaváltoz-(tat)ás terén

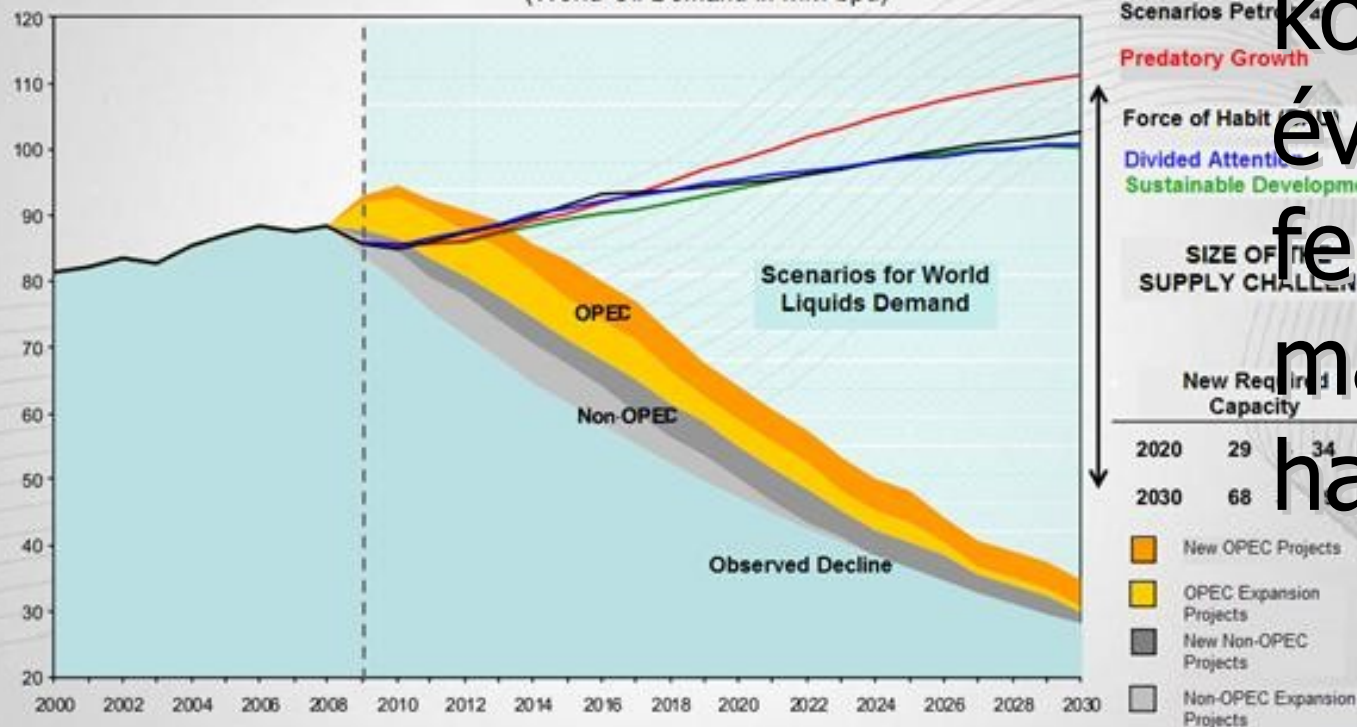

Kifogy az üzemanyag

NEW ANNOUNCED PRODUCTION IS YET TO MEET LONG TERM DEMAND

SCENARIOS FOR OIL DEMAND

(World Oil Demand in MM bpd)

Olajcsúcs a következő évtized első felében (vagy már el is hagytuk)

The Predatory Growth Scenario stands out as the most challenging for long term supply. Although less challenging, Divided Attention and Sustainable Development [sic] shall also require considerable investment effort.

Forrás: Források: UK Industry Taskforce on Peak Oil & Energy Security (ITPOES)

http://peakoiltaskforce.net/wp-content/uploads/2010/02/final-report-uk-itpoes_report_the-oil-crunch_feb20101.pdf

PetroBras: http://www2.petrobras.com.br/ri/pdf/usp_01-12-09.pdf

Fenntartható Fejlődés Egyetemközi Kutatócsoport, <http://ffek.hu>

2. Mit tehetünk?

„Te magad légy a változás, amit a világban látni akarsz”

Gandhi

- A fenntarthatóság csak a rendszer egészének megváltoztatásával elképzelhető.
- A gyökerekig kell hatolni:

- **A társadalmi,**
 - **gazdasági,**
 - **környezeti**problémákat egyszerre kell kezelni!

Környezetterhelésünk csökkentésére négy alapvető lehetőség kínálkozik:

1. Új megoldásokat alkalmazunk az **anyagáram növelése nélküli jólét** megteremtésére.
2. Minél inkább **környezetkímélő technológiákat** használunk.
3. Minél inkább **környezetkímélő gazdasági szektorokra** támaszkodunk.
4. A **helyi gazdaságban** állítjuk elő javainkat a lehető legnagyobb mértékben.

De vajon hogyan vehetők rá az emberek a környezetkímélő viselkedésre?

- ☐ Kormányzati **törvények**, szabályozások, illetve ösztönzők.
- ☐ **Kisközösségi**, nem kormányzati társadalmi folyamatok.
- ☐ **Ismeretterjesztés** (attitűdök megváltoztatása és informálás a cselekvési lehetőségekről).
- ☐ **Értékrend** és világnézet megváltoztatása.

Vizsgálandó területek

„Nagy hatóerejű pontok”

- helyi **élelmiszerellátás**
- helyi **vízellátás**
- háztartások **fűtési** energiahasználata (75%!)
- közlekedés
- területhasználat, **terjeszkedés** (vs. biodiverzitás, klímaváltozás adaptáció)
- **egyéb termékek** (pl. ipar) helyi termelés – helyi feldolgozás – helyi fogyasztás rendszereinek megerősítése
- szilárd és folyékony **hulladékok**
- **közösségszervezés!**
- ...

3. Fenntarthatóságra törekvő közösségek

A fenntarthatóság felé

- ☐ A kisközösségek tagjai törekednek a **mértékletességre**.
- ☐ A kisközösségek tagjai törekednek a minél inkább **környezetkímélő technológiák** használatára.
- ☐ A kisközösségek tagjai **fogyasztásukat minél környezetkímélőbb irányba** igyekeznek elmozdítani.
- ☐ A kisközösségek tagjai igyekeznek minél inkább **helyben előállított** termékeket fogyasztani.

Magyar Élőfalu Hálózat

Takács-Sánta András vezette kutatócsoport

2009-ben 9 helyi kisközösséget látogatott meg:

- Gyűrűfűi ökofalu,
- Istenkúti közösség,
- Krisna-völgy,
- Magfalvai MAG csoport,
- Nagykörűi közösség,
- Nagyszékelyi közösség,
- Szegedi Védegylet-csoport,
- „Tettek Mezeje” lakóközösség (Budapest),
- Visnyeszéplaki élőfalu.

Forrás: A jövő nemzedékek országgyűlési biztosának „A fenntarthatóság előörsei” programja

Néhány következtetés

- A vizsgált helyi kisközösségek alapítói, meghatározó személyiségei szinte kivétel nélkül **diplomások**, sőt, nem egyszer a közösség összes tagja.
- A falusi kisközösségek tagjai is nagyjából **eredetileg városiak** voltak.
- A sikeres közösségekben nem egyszer fontos összetartó erő a **vallás**.
- A vizsgált közösségek és a többi helyi lakos **kommunikációja** nem egyszer hagy maga után kívánnivalót.
- **Közoktatási rendszer** nem fenntarthatóságra nevel, vagy éppen ellenséges → saját iskola / oktatás több helyen.

Forrás: A jövő nemzedékek országgyűlési biztosának „A fenntarthatóság előörsei” programja

Lányi András vezette kutatócsoport

- Őrségi,
- nógrádi,
- közép-tiszai,
- szatmári és
- beregi településeken összesen mintegy 200 interjút készített,
- melyek tanulságait esettanulmányok sorozatában ismertette,
- ezekre épülő összegző jellegű elméleti tanulmányok készülnek.

Forrás: A jövő nemzedékek országgyűlési biztosának „A fenntarthatóság előörsei” programja

Hol vannak a helyi termékek?

Hol vannak a helyi kezdeményezések?

- A falusiak javarészt **felhagytak a kisléptékű termeléssel**, feldolgozással.
- Ami van az **illegális** vagy a szürke zónába tartozik.
- Kisléptékű termelés saját fogyasztásra, cserére eltűnőben – **nincs termék!**
- **Személyfüggő**, helyi közösségekbe nem integrált kezdeményezések.
- Sarkítva: ami pár évtizede (éve!) magától értetődő volt falun, az ma külön **városiak / gyüttmentek** „fenntarthatósági kezdeményezése”.

Főbb okok

- **Koncentrált** élelmiszerkereskedelem és -feldolgozás.
- A koncentrációt erősítő **támogatási és szabályozási** rendszer.
- **Kistermelők** kiszorulnak a piacról.
- Évtizedekre visszanyúló **bizalmatlansági** viszonyok.
- Tanult **tehetetlenség**.
- Sok tekintetben az **ötvenes éveket** idézi a helyzet.

Forrás: A jövő nemzedékek országgyűlési biztosának „A fenntarthatóság előörsei” programja

A továbblépéshez szükséges

- Az akadályt jelentő **jogszabályok** feltárása, javaslattétel a módosításra (kistermelői rendelet, építkezés, alkalmi munka stb.)
- **Szakpolitikai** ajánlások
- Fenntarthatósági **tudástár** (internet, könyvtár)
- **Kapcsolattartás** segítése (rendezvények, kapacitásbővítés, Előfalú Hírlevél stb.)
- **Nyilvánosság**: „fekete bárányokból váljanak követendő példákká”
- **Gazdasági hálózatépítés** – Élő Magyarország (közös védjegy)

4. Néhány további jó példa

avagy Münchhausen bárók
Magyarországon

Önellátással biztosítandó javak

Markócon

- **Élelmiszer**
- **Víz:** felszíni és felszín alatti vizek
- **Energia:** megtakarítás és helyi energiaforrások
- A (táj)gazdálkodás **biológiai alapjai:** ökológiai rendszer, genetikai örökség
- **Kultúra:** értékek, erkölcs, táj- és helyismeret, hagyománytisztelet, helyhez kötődés, felelősség tudat, kötelességrend ...
- **Helyi társadalom:** család, közösség és más szerveződések
- **Egyéb szolgáltatások:** gyógyítás, „szociális ellátás”, vagyon- és embervédelem, lakhatás ...
- **Javak elosztási rendje,** terítése: saját fölhasználás, ajándékozás, csere, újraelosztás, helyi piac, külső piac

Forrás: Lantos Tamás előadása a Fenntarthatóság előörsei konferencián, Budapest, 2010. május 18.

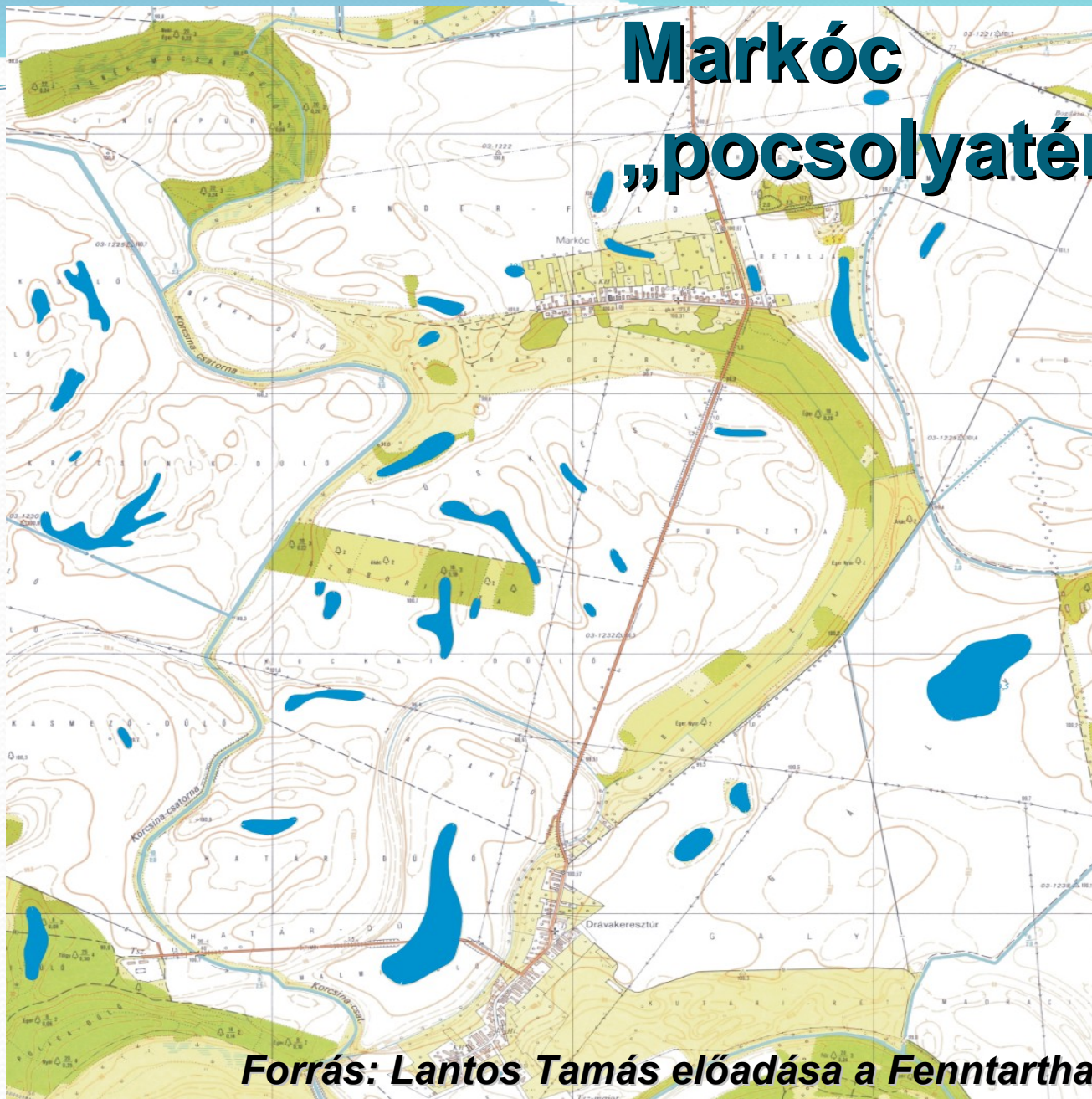

*Forrás: Lantos Tamás előadása a Fenntarthatóság előörsei
konferencián, Budapest, 2010. május 18.*

***Forrás: Lantos Tamás előadása a Fenntarthatóság előörsei
konferencián, Budapest, 2010. május 18.***

Markóc „pocsolyatérképe”

Forrás: Lantos Tamás előadása a Fenntarthatóság előörsei konferencián, Budapest, 2010. május 18.

Tiszaadonyi Önkormányzat

Állattartás, tejfelvásárlás, sajtkészítés

- Családonként 5-10 anyakecske kihelyezése
- Állatorvos, állategészségügyi anyagok biztosítása
- Szakmai tanácsadás, képzés
- Takarmánybeszerzés részbeni támogatása
- Kifejt tej reggel este történő átvétele
- Szaporulatok értékesítése vagy továbbtartása
- Állattartással kapcsolatos kötelező adminisztráció elvégzése
- Sajtkészítés az önkormányzati sajtüzemben

Forrás: Lakatos József előadása a Fenntarthatóság előörsei konferencián, Budapest, 2010. május 18.

00/1/10 06:12

Forrás: Lakatos József előadása a Fenntarthatóság előörsei konferencián, Budapest, 2010. május 18.

00/1/8 17:30

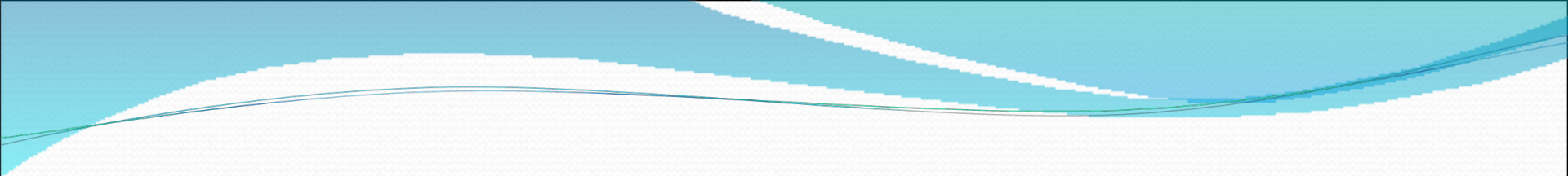

Forrás: Lakatos József előadása a Fenntarthatóság előörsei konferencián, Budapest, 2010. május 18.

Néhány további remek példa

jno.hu/hu/?&menu=aktualis&doc=20100526o.hu

- Kovács István (Oszkói Hegypásztor Kör):
Közösségi munka a Vasi Hegyháton
- Sztolyka Zoltán (Rozsály polgármestere,
helyipiac.hu): Rozsály, az önellátó falu
- Kovács Gyula (Pórszombat): Őshonos
gyümölcsfa program
- Horváth Ákos (Szatmár-Beregi Szilvaút):
Szilvaút: kultúra- és gazdaságszervező
erő
- Győri Kálmán (Ároktő): Biodízelüzem
- Klímabarát települések

Köszönöm a figyelmet!

Kajner Péter
kajnerp@interware.hu